The only Advertising Agency for Persia and the Caucasus.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 17

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է

Թաւրիզում	20 ղրան
Գաւառներում	25 ղրան

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Ռուսաստան	4 րբ. 50 կ.
Թուրքիա	50 ղրուշ
Եւրոպա	12 ֆրանկ
Ամերիկա	2,50 տոլ.

Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողերը 20 շահի
Չորրորդ ,, ,, 10 ,,
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 8 ՇԱՀԻ

Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ.
ՄԻՏՔ ի խմբագրութիւն կամ Tauris (Perse)
Rédaction du journal arménien ,,MITK"
Adresse télégrafique-Tauris ,,MITK"

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اداره روزنامهٔ میطق

Anzeigeblatt fuer Persien

MITK

Propriétaire & Editeur en chef
Al. Der-Vartanian
Le Gérant
Mihran Baghdassarian

TERMS OF SUBSCRIPITON
for a year payable in advance. 20 krans.
Foreign Dollars 2. 50
RATES OF ADVERTISEMENTS:
one printing line on the 1-st page 10 cen.
,, ,, ,, ,, ,, 4-th ,, 5 ,,
15°/₀ discount for annual subscription paid in advance. Address
The ,,MITK" Publication Co.
Tabriz. Persia

Published by the ,,MITK" Publication Co. and Advertising Agency, Tabriz, Persia

Բ. ՏԱՐԻ № 17 ԹԱՒՐԻԶ, ՇԱԲԱԹ 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1913 Թ. Tauris, Samedi le 20 Decembre 1913 № 17 Vol. II

ԲԱՑՈՒԱԾ Է 1914 ԹՈՒԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

== Գ. ՏԱՐԻ == ,,ՄԻՏՔ" == Գ. ՏԱՐԻ ==

ԱԶԳԱՅԻՆ—ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ—ԳՐԱԿԱՆ—ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆՆ Է

Թաւրիզում	տարեկան	20 ղրան,	կէս տարուան	11 ղրան
Թաւրիզից դուրս	,,	25 ,,	կէս տարուան	13 ղրան
Արտասահման	,,	4 ր. 50 կոպ.	կէս տարուան	2 ր. 40 կ.

Յայտարարութիւններ ԱՄԵՆ լեզուներով
Ապառիկ բաժանորդագրութիւն չի ընդունւում

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուզում էք ձեր մտայնութեան ժամերին լաւ խօսակից ընկեր՝ ծխեցէք միայն

եղբայր ՍԵՅԼԱՆՈՎՆԵՐԻ սեփական գործարանի

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ, ԻՐԻՍ, ՓԱՐՈՍ, ՊՐԻՄԱ, ՕՐԻՈԼ և ՄԱՐՍ

պապիրոսները:

Требуйте и курите только папиросы

Бр. Сейлановыхъ

Египетскій, Ирисъ, Фаросъ, Прима, Оріолъ и Марсъ.

ՆՈՐ ՄՐՑԱԿԻՑՆԵՐԸ

Մեր ընթերցողները կյիշեն, որ ամիսներ առաջ՝ դեռ մարտին՝ № 6 «Միտքի» առաջնորդողում, մենք ահազանգն էինք հնչեցնում հայ վաճառականութեան սպառնացած վտանգի մասին: Մենք առաջ էինք բերել դէպքեր, որոնցով փաստել էինք, որ տեղական թուրք վաճառականութիւնը առևտուրն արդէն կենտրոնացրել է իր ձեռքում, որ հայը, շնորհիւ իր բազմադիմի, անհրաժեշտ և անգամ շռայլ ծախսերի, կանգնած է վտանգի առջև՝ խիստ սակաւապէտ և օրէցօր սպառնալից մրցակից դառնող թուրք վաճառականութեան շնորհիւ: Ցուցադրել էինք մենք, անհրաժեշտ են նոր ուղիներ մեր վաճառականութեան համար:

Այժմ, եղած այդ հին մրցակիցների կողքին, աւելանում են, նորերը, առաւել ճարպիկները եւ ձեռնարկուները: Դրանք մեր քաղաքը ժամանած Եւրոպական և Ռուսական ֆիրմաների զանազան ներկայացուցիչներն են, որոնք կարճ միջոցում ծանօթանալով տեղական առևտրի ձևերին, պահանջներին, շուտով կտիրեն հրապարակին և յետ կմղեն հայերին:

Ո՛վ ժամանակի հետ չի գնում, ով շարունակում է կանգնած մնալ հին՝ծանօթ ձևերի՝ առևտրի հին եղանակների կիրառման վրայ, նա յետադիմում է և պարտւում մրցման ասպարէզում:

Կար մի ժամանակ, երբ ամբողջ Հնդկաստանի առևտուրը կենտրոնացած էր Հնդկահայերի ձեռին: Եկան սառեկ ճարպիկ Անգլիացիները և նոքանեցին ու նուաստացրին հայերին և խլեցին առևտրի ասպարէզը նրանցից: Նոյնը կկրկնուի և այստեղ մեր գլխին, ինչպէս այդ տեղի ունի և Բագւում, ուր օտար ֆիրմաները մէկը միւսի ետևից խլում են հայերից նախաձեռնութեան գործը:

Մեր հայերը առնում էին սաքզա և լովլա, շարունակում ենք այսօր նոյնը և մինչ: Կա՞մ եթէ մի հայ բացում է մի մագազին, ճիշտ նրա կողքին և նոյն ապրանքներով՝ տնկւում ենք և մենք:

Այսպէս շարունակել այլ ևս չի կարելի: Պէտք է մտենալ, պէտք է կազմակերպուել. պէտք է հայկական յայսնի կապիտալն ու անվստահութիւնը մի կողմը դնել և կազմել խոշոր ընկերութիւններ և սկսել օր. գործը մի հսկայական առևտուր և այլն:

Ինչո՞ւ օտար սեղերից մարդիկ գալիս և փառաւոր օգուտներ են վերցնում զործի առևտրից, իսկ տեղացիք այդ թողած՝ պինդ կպել են միմիայն ազգի զա-լովլից: Վաղը միւս օրն էլ երբ երկաթուղին հասնի՝ նա էլ կտայ վերջին զօրեղ հարուածը՝ հնութիւնից պոկ չեկող մեր վաճառականներին: Իսկ երբ ընկնի հայ վաճառականութիւնը, նրա հետ կընկնի և կմահանայ, տնտեսական ասպարէզում, և ինքը հայ ժողովուրդը: Որովհետև վաճառականութիւնն է մի երկրի, մի ժողովրդի կենդանութեան գլխաւոր զարկերակը:

Միութեան տեսակէտից, լաւ գործ են կատարել բաղաքիս հայ յախճապակի վաճառները: Կարելի է նման միութիւններ-կամ ընկերութիւններ կազմել նաև շաքարի, մանուֆակտուրայի և այլ ապրանքների համար և այն ժամանակ արդէն կարելի է վստահ լինել, որ նոր մրցակիցները մեզ բցել և բշել չեն կարող ասպարէզից:

Ա. Տ. Վ.

ՄՏՔԵՐ

Ոչ թէ քէչ գնեցողն է խեղճ, այլ շատ ցանկացողը: Սենեկա

Ո՛չ այնքան բարձրացիր,
Որ նախանձեմ ու կախեն,
Ո՛չ այնքան ցածացիր,
Որ քո տակից տակ կախեն:

ՄԷԿԸ ԵՒ ԱՄԵՆՔԸ

(ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՄ 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՕՐԸ)

Ճշմարտութիւնը թաղուած-գոյակցութեան խղճի հետ. սակայն բարէք ձեզ բարեկամս ի մամոնայէ անիրաւութեան. կըգտնէք պատմութիւնը: Խղճալի ժողովը և «Դրշ Տնօկմանի» իսրոկան ներկայացումը լանձին Ատրպատականի հայոց «պատկառելի ներկայոյն» ժողովի անդամների. ինչո՞ւ փաստարկութիւնը կամ համակերպումը ոչխարհի «իմաստունների» քաղաքականութիւնը:

Տէր-օրէնցին: Տէր-օրեցին սպիտակ աթոռով Մարտագիմի հայոց և միակ ազատախօս պատգամաւոր պարոն Ա. Տէր Վարդանեանին պատգամաւորական ժողովում:

Ի՞նչ էր պատահել կամ բանն ինչումն էր:

— Նախորդ Թեմակալից-Տ. Կարապետ եպիսկոպոսից-ներկայ թեմակալ հայր Մելիք-Թանգեան վարդապետին, ինչպէս ասաց պատգամաւոր պ. Տէր Վարդանեանը, ժառանգութիւն էր մնացել երկու ծանր դատավարութիւն։Ա.) Քէյվանցոց և Քարիմ խանի դատը, որ վերջացել է իմնաս գիւղացոց *) և՝ ո՛չ առաջնորդարանի 40000 թումանի առաջադրած պահանջի հաստացմամբ և՝ ի վնաս հայոց առաջնորդարանի պրեստիժի: Բ.) կորուստ յայտնի Մարտիրոսաբադի. **)

Ուրիշ խօսքով, ներկայ առաջնորդի օրով և ղեկավար դատավարութեամբ՝ թեմը կրեց երկու պատմական խոշոր կորուստ՝ Քէյվանցոց դատի փոանցումն և Մարտիրոսաբադի խլումը ձեռքից: Եւ այս

*) Տե՛ս «Մշակ» № 213, առ. «Հորիզոն» № 252, 8 Նոյեմբեր.

**) Տե՛ս «Արարատ» № 7. այս բոլորը մանրամասնած դէպքերը ընդունել են իբրև fait accomplit.

կուրուստները կմնան կայուած թեմիս ներկայ առաջնորդի անձի ու իշխանութեան հետ՝ մեր թեմի տարեգրութեան մէջ։

Այդ էր փառաւոր մեն-մենակ պատգամաւոր պ. Տէր Վարդանեանը։ Ամէն մարդիկ, որոնք հէնց գրում, ծրագրում, նոյնն են մտածում ու խօսում, Հայաստանեան պատգամաւորի փառաւոր անձներին և շատայեցին վառաւորութեան տալ, ի հեճուկս Հայրապետեան պատգամաւորի, առաջնորդին, որ պատասխանատւութեան մասն ունի ազգային Հայոց Հարուածի և Պարսկաստանի վարչութեան գործում հէնդերձ գործակիցներով։

Լաւ ու առողջ ունկնդրի համար պարզ էր, որ ամենքը տքնում էին քաղել կամ ծախել համարտութիւնը։ Եւ ծախեցին՝ ամեն կերպ սակարկութեան մէջ մտնելով իրենց խղճի հետ։ Չէ որ այդ հակառակող պատգամաւորները, աննշան բացառութեամբ, նոյնն էին, որոնք մօտիկ անցեալում, ինչ որ ողորմելի մի տան համար, ... հանեցին թեմական խորհրդի արդիւնաւոր անդամ Աւագ խան Ղազարեանին։ Կարելի՞ է երբեք ներկայ երկու խոշոր դատերը և նրանց նիւթական ու բարոյական վնասները համեմատել Աւագ խանի փոքր դէպքի հետ։ — Բնաւ երբեք։ Ամենայն երեկի պէս հաշիւ ունեցողները դատափետեցին խստօրէն վերջնին, փոխ վստահութեան քուէ տուին Քերիմ խան-Մարտիրոսեանցի (որ դեռ գոնէ Ստեփաննոսից այս կողմ ազգապատկան էր համարւում) ձախից պատգամաւորներին։ Երկու տարբեր կշիռ... Նման յանցանայ։ O tempora, o mores! Տպաւորութիւնը մեզ համար շատ ճնշող էր։ Ինչ-ինչ դիտումներով ամենքը, եւ այն էլ գիտակցաբար աչառու դիրք բռնեցին հանդէպ ... ու նշանաբան ունենալով Քրիստոսի այն խօսքը, որ ասում է՝ ... մամոնային ..., որ նրան ընկած տեղը ձեռք կօգնէ։

Մեն յաղթանակ էր մեծամասնական համարուածների վստահութեան քուէն։ Այդ քուէն տուողները նրանք էին, որ երէկ ազատութեան օրերին միայն՝ խօսք չէին գտնում, Թաւրիզի իրենց օրգանում, նշաւակելու կղերն ու ազգայնութիւնը։ Սակայն այսօր ըէակցիա է։ «Կուրսը փոխուել է»։ Վա՜յ նրանց, որոնք մէջք են ծռում երէկի իրենց հարուածածների առաջ։ Մեծամասնութեան՝ Տէր Վարդանեանին «սեւացնելու»-ը հէնց մի բարոյական պարտութիւն է «սեւացնողների» իրենց համար։ Նրանք կարող են այսօր լռեցնել ճշմարտութիւնը, սակայն կայ այնտեղ պատմութիւն, նա՝ կդատէ ամենքին։ Այսօրուայ յաղթանակողները վաղը կմնան փոքր՝ որպէս ճշմարտութեան չել ու աչառու նայողներ։

Եթէ Սարդարապետանի պատգամաւորական կոչուած ժողովն այդ էր, ինչ մենք տեսանք, ապա դա չափազանց մի խղճալի ժողով էր, մանաւանդ մեծամասնականների ընդդիմադրանութեան բովանդակութեամբ և անտանելի տոնով։ Ամենքը գիտէին, զգում էին, իրենց խիղճը վկայում էր, որ հարցադրումը լի էր ճշմարտութեամբ իր բովանդակութեան ամբողջ խորութեամբ, սակայն մարդիկ ի քէրանի և յամառութեան մասն հակառակը պնդելու։ Չէ՞ որ եթէ հակառակը չպնդէին, իրենք եւս ընդդիմադիրներ դառնային նրանց, որոնց շալթեմ և շողոքորթում են այսօր և որոնց երէկ, սահմանադրութեան օրերում, խայթում, մտրակում և նշաւակում էին նրանց թուրք, նորահնար բառերով՝ ջանալով, որքան հնար է, «կարմիր» և «ձախակողմեան» երեւալ։ Իսկ այսօր այդ ընդդիմութիւնը իրենց «բանին և հաշւին չի գալիս»։ Այսօր այդ «կարմիրները», նոյեմբ. 29-ի ժողովում, գետնատարած գնացին յաւիտ և յերկրպագութիւն իրենց երէկուայ սաստածներին։

Այդ 3 ժամեայ վիճաբանութիւնը, որի մէջ մի կողմում կանգնած էին ամենքը և միւսում՝ լոկ մէկը, ոչ այլ ինչ էր, քան եթէ անմահ Իբսէնի «Դր. Շտոկման» պիեսայի խեղճ խաղը, ուր ամենքը դարձել էին մի-մի Ասլաքսեններ։

Այո, „պատկառելի ժողովի" բոլոր անդամները մի մի Ասլաքսեններ էին դարձել՝ մի Դր.-Շտոկման — Տէր Վարդանեանի հանդէպ։ Այնտեղ, պիեսում էլ, մենակ, քարկոծուած, հալածուած մնաց Դր. Շտոկմանը հասարակութեան և ճշմարտութեան համար, այստեղ մեզանում եւս նոյն վիճակին արժանացաւ քաջարի մենակ պատգամաւորը, որի համար չափած ձեւած բանաձեւերը միայն պատուի արձանագրութիւններ են ... մեծամասնականների «յաղթանակ»։ Ամենքը խոնարհւում են Դր. Շտոկմանների կամքի ոյժի, բարոյական նկարագրի և մեծութեան առաջ, իսկ ողորմում և խղճում են դիմափոխ Ասլաքսեններին, որ նրանք իրենց դէմքով և դերով „ասանկ ալ կըլլայ, անանկ ալ"։ Կրկնում ենք նորից եւ նման կրկնուեցաւ նոյեմբեր 29-ի պատգամաւորական ժողովում, ուր մենք միայն մի մեծութիւն՝ մի ուժեղ կամք և մի կուռողի դէմք տեսանք։ Եւ դա՝ մենակ մնացած, «գզգզուած», «ջախջախուած», «սեւացած», «իր երեւան բերած փաստերի մէջ «չհիմնաւորուած»» Տէր Վարդանեանն էր։ Ափսոս, որ այս առթիւ, որ գրում ենք նրա օրգանում, հարկադրուած ենք կարճել շատ արժանիրաւ գովասանքներ, զորս, գիտենք, նա կկրճատէ, դրանք վիրաւորանք համարելով իր համեստութեան։ Պատիւ այն մարդուն, որ ընդունակ է այդպէս բաց ճակատ խօսել այնտեղ, ուր՝ հաստատ համոզուած է՝ որ պիտի մնայ մենակ, ուր, գիտէ որ, ամենքը դէմ են լինելու իրան, հակառակութեան և ճշմարտութեան կեղծման ու թաղուցման գնով։

Այդ ժողովում կային մարդիկ, որոնք կուզենային ձայնակցել մենակ մնացած պատգամաւորին։ Սակայն... սակայն գիտէին որ «խոհեմութիւնը» այդ չի թելադրում և չի թոյլատրում... Ինչ հաշիւ։ Ինչու ազգի կամ հասարակական ցաւի համար վտանգել լինել աշխարհի իշխանների հետ։ Նրանք իբրեւ «իմաստնագոյն որդիք մարդկան» շատ լաւ գիտեն որ վաղը, միւս օրը, նոյն ազգը իրենց չի պաշտպանի բնաւ, երբ այսօրուայ քննադատողները վաղը իրենց նեղը լծելու, գլխիվայր գետինը տփալելու և կամ՝ քշելու լինին։ Ինչո՞ւ, ուրեմն, այլեւս կուրծք թափել այդ ազգի, այդ հասարակութեան համար։ Այս է, թէեւ ցաւալի, մեր ներկայ ինտելլիգենցիայի ֆիզիոնոմիան։ Ահա՛, այս իսկ հակոնալի պատճառով՝ նրանք բարւոք համարեցին լռել, կամ՝ բռնել ուժեղի կողմը և կամ՝ համակերպել մեծամասնականներին։ Սա «կեանքի մարդկանց», «փորձուածների» քաղաքականութիւնն է։ Վա՜յ ազատախօսներին։

Մեր մէջ, և ներկայի հանդիսութեամբ, յիմար ինձ ազատ, անվերապահ կերպով, այն էլ գէգ գործի և հասարակական շահի համար խօսողները։ Սրանց խաչում են այստեղ և խաչում ամեն տեղ անհասարակային «քաղաքակրթուած» «դեմոկրատ» և «ձախակողմեան» հայերկան։ Չեն խաչում միայն նրանք, որոնք «սաւաքինի» են լռեցնելու իրենց խղճի ձայնը, որոնք թերեւս «հացի խնդրի» կամ անձնական բարեկեցութեան համար՝ չեն խօսում իրենց գիտցած ճշմարտութիւնը ի հեճուկս հզօրների...

Սակայն, ասաց Գալիլէյը — այնուամենայնիւ աշխարհը պտտւում է —... Ժամանակի Աննա-Կայափաները այրեցին խարոյկի վրայ Յովհան Հուսին, բայց պատմութիւնը, դարերը և ամենքը պաշտում են մենակ մնացած և արդարն Հուսին։ Երէկ, Թիֆլիզում, թեմի նման պատգամաւորները լռեցրին յայտնի Լէօյին, որ նոյնպէս փաստում էր՝ թէ (Դաշնակցական) հոգաբարձուները Ներսիսեանի վատնել են 100,000 րուբլի, որ անձեռնմխելի պիտի լինէր։ Արդեօք լռեցնողները մեծամասնականներն էին արդար և իրաւացի, թէ՞ մենակ մնացած Լէօն։ Այնտեղ՝ «սեւացած» Լէօն յաղթական մարդն է։ Եւ միշտ մենակներն են յաղթականք... Ergo ?.Ժ. Փաստի դէմ վիճելը խելանին աքացել է։ Այսքանից յետոյ յառաջ բերենք պ Ա. Տէր Վարդանեանի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՏՈՒՐՔԸ*)

Գանք այժմ խնդրի միւս մասերը ուսումնասիրելու և տեսնենք թէ մասնաւորապէս Թաւրիզում ինչից են առաջանում դպրոցների բիւջէների բացերը և որքան նրանք կապ ունին ժողովրդի դրամ չվճարելու սովորութեան հետ։

Ղալայի «Սանդխտեան» դպրոցում 156 աշակերտների վրայ ծախսւում է 3500 թուման։ Լիլաւայի «Հայկազեան-Թամարեան» դպրոցում 300 և թերեւս աւելի սան-սանուհիների վրայ՝ 4000 թուման, իսկ թեմական դպրոցում 70 աշակերտների վրայ 4200 թուման։

Հարց. — Կարելի է արդեօք կանոնաւոր բան է, որ 70 աշակերտի համար ծախսուի 4200 թուման դրամ։ Կարող ենք ասել բացարձակապէս, որ և ոչ մի տեղ հայ կամ այլ համայնքներում նման երեւոյթ չկայ և չէ կարող լինել, որովհետեւ ինքն ըստ ինքեան անհեթեթ երեւոյթ է, որ մեր դպրոցների բնոյթն ունեցող մի դպրոցում այդ աստիճան գումար ծախսուի միայն ու միայն 70 աշակերտ-ուհիների կրթութեան վրայ։ Ինչու, ուրեմն, թեմական հոգեւոր դպրոցը պէտք է որպէս կզգիացած հաստատութիւն ապրի և այդչափ մեծ ծախս բարձէ մեր հասարակութեան շլնքին, երբ նա կարելի է միացնել թաղական դպրոցներից յարմարագոյնի հետ, որով տնտեսութիւնը կրկնակի կլինի, մինչ դեռ այժմ կորւում է նաեւ կենտրոնական դպրոցի շէնքի և այգու քրէհը կամ այդ կալուածքի արժէքի տոկոսը, մինիմում՝ 2000 թուման։

Ինչու պէտք է թաղական դպրոցներում Գ. դասարաններ ունենալով հանդերձ թեմականում էլ նոյն դասարանը պահել կամ ընդհակառակը։

Պարզ է տեսնուած, որ մեր համայնքի նման փոքրաթիւ ու մեծամասնութեամբ չունեւոր մի համայնք պահէ երեք տեսուչ և կամ աւելի վճարէ իւր ազգային հաստատութիւններին, քան վճարում է Թաւրիզի հայ հասարակութիւնը։

Ահաւասիկ այս հանգամանքներն են, որ նկատի չեն առել պարոնայք պատգամաւորները։

Այսպէս, ուրեմն, Թաւրիզի հայոց համայնքի զաւակների կրթութեան վրայ ծախսւում է 13700 թումանի մի պատկառելի գումար (Ղալայում 3500, Լիլաւայում 4000 և թեմականում 4200 և կենտրոնականի շէնքի արժէքի 0|0-ը կամ քրէհը՝ 2000 թուման), կարելի է ունենալ թաղական միդասեան կամ երկդասեան ծխական դպրոցներից բացի նաեւ Գ. դասարանից սկսած մինչեւ Զ. դաս. մի միջնակարգ դպրոց, կից թաղային դպրոցներից մէկն ու մէկին։

Ահա յիշեալ այդ արհեստականապէս ստեղծուած և այս ու այն անհատի կամ խմբակցութեան շահերի հետ կապ ունեցող հանգամանքներն են, որ պատճառ են հանդիսանում մեր դպրոցների բիւջէների շարունակական բացերի և դպրոցական պարտադիր տուրքը իւր անկասկածելի կապ ընթացքով կը հանդիսանայ որպէս մի ժամանակաւոր պալիատիւ բարեգործական միջոց, որը ամենայաջող ընթացքում գուցէ կարողանայ ծածկել միայն մէկ տարուայ բացը։ Եթէ կրկնակի բացառական ազդեցութիւն չունենայ ու վնասակար և անցանկալի երեւոյթների առիթ չտայ։

Ուրեմն Թաւրիզեցին ոչ թէ քիչ է տալիս, այլ նրա տուած դրամները ուղղակի ճանապարհով իւր անմիջական նպատակի համար տնտեսելով չեն ծախսւում։

Այսպիսով, ուրեմն, մենք յանգում ենք այն անհուտ եզրակացութեան, որ թեմական դպրոցի գոյութիւնը մեզանում որպէս մի կզգիացած հաստատութեան՝ բոլորովին աւելորդ է։ Մեր առաջարկած ձեւով Թաւրիզի հայ հասարակութիւնը կունենայ կամ «Հայկազեան-Թամարեան» ծխական և «Արամեան» թեմական դպրոց և կամ՝ հակառակը, որով մեր երկու դպրոցների բիւջէի վրայ կաւելանայ 6200 թման. չափ մի կլոր գմր. (4200 թմն. թեմականի ծախսը, 2000 թուման շէնքի քրէհը կամ արժէքի 0|0-ը), որը մի փաստաւոր օժանդակութիւն կլինի նաեւ մեր հաշւից այն էլ քայքայուած անտեսականի տէր ծխական դպրոցներից մէկն ու մէկին։

Ահա՛ մեր կրթական հաստատութեանց դեֆիցիտային ճգնաժամերի հանգոյցի քակումը։

Խնդրի այս ձեւի լուծմամբ՝ մենք կարող կլինինք նաեւ ունենալ մի զուտ մանկավարժական կրթութեան տէր պատրաստուած տեսուչ, որը տոն և ուղղութիւն կտայ ուսուցչական խմբերի գիտակցական մանկավարժական գործունէութեանը։

Վերջապէս մենք հնարաւորութիւն կունենանք ուսուցումը մեր դպրոցներում դնել այնպիսի հողի վրայ, որ լիակատար ընթացաւարտները կեանքի մէջ մի բանի պէտք գան ու թեւաթափ չլինին անմիջապէս՝ դպրոցի պարիսպներից դուրս գալուց յետոյ։

Մեր դպրոցների ապահովման խնդիրը անյետաձգելի կենսական պահանջ է, բայց, ինչպէս տեսանք, դպրոցական պարտադիր տուրքի անհաւանական հրապարակը չէ, որ պիտի մեզ ցանկալի ապագան հասցնէ, այլ այն վերաքննութիւնը, որ մեր դպրոցական կեանքը կփրկէ իր ներկայ անկենդան վիճակից։

(Վերջ)

Մելիք.

*) Տե՛ս «Միտք» №-16

տուած ճառը, որի դէմ կռուելու արտայայտուողն էր միայն թեթև ընդդիմախօս, պ. Յ. Դուրեանը, որ նաւսյ. անհամաձայն չլինելով հանդերձ պ. Տէր Ղևոնդեանի «չհիմնաւորուած» մեղադրականների հետ, պէտք է ասեմ, որ այս բոլորը պատիւ է բերում նրան, որ այստեղ նա միայն քաջութիւն ունի ուրանալու այն, ինչ նա խօսել կամ գրել է դուրսը»:

Մար.

(Շարունակելի).

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌԱՆԴԵՐԿՆԵՐ «ՄԻՏՔ»-Ի ԴԻՏԱՐԱՆԻՑ

Մեր բարոյական մթնոլորտը

II

«Անխուսափելի Չարիք»-ի ծառայման դարմանը

Նախ թէպ փտենք այստեղ անցողակի՝ ի պատիւ մեր խոյամ հայրենակիցների, երբ «Անխուսափելի Չարիք»-ի հերոսների խոշոր փոհմակը ժամանեց Թաւրիզ և մասնաւորապէս Մարալանում գիրքեր գրաւեց, պարսիկ ազգաբնակութիւնը վերիվայր յուզուեց, ի նկատի ունենալով որ նրանց Շարիաթի տրամադրութիւնը բացարձակապէս մերժելում է վաստակաբեր տների գոյութիւնը: Եւ նրանք մի խնդրագրով դիմել էին այն ժամեն Ռուսաց հիւպատոսին՝ փոխադրել այդ «Չարիքը» «Արմենիստան» ի սէր և ի յարգանս իրանց կրօնական զգացումների: Մի բան, որ անկարելի էր կատարել բանակատեղիի հեռաւորութեան պատճառով: Իսկ մենք Հայերս ինչ արեցինք այդ մասին: —Ոչինչ: Եւ ընդհակառակը ամենայն դիւրութեամբ քաշվեր հանդուրժեցինք այդ գարշելի գործին՝ գրկաբաց ընդունելով «Մեծ Չարիքը» իր սորեք՝ մեր թաղերում, մեր փողոցներում և մեր ընտանեկան տներն էլ տրամադրելի դարձրինք այդ պղծութեանց և լրբեթեանց: Եվ դա յաւիտենական ամօթն է մեզ համար, եթէ երեւներումս մի կաթիլ մնացել է սուրբ մեռոնից, որով օծուել ու դրոշմուել ենք Ս. աւազանում իբրև հայ Քրիստոնեայ:

Հին ազգերից միայն Եբրայեցիք էին, որ լրջօրէն ըմբռնեցին պրոստիտուցիայի-պատմութեան-ինքն մի սոսկալի Չարիք լինելը, իսկ Հելլենացիք և Հռոմայեցիք մտածում էին յաւէտ նրա որոշ հետևանքների մասին և որոնց նրանք ցանկանում էին սահմանափակել: Այդ պատճառով կարելի է ասել, որ Հրէական օրէնսդրութիւնը այդ մասին առաւելապէս ռեպրեսիւ—զսպողական է, մինչդեռ Յունականը և Հռոմէականը ռէգուլատիւ է, այսինքն կարգաւորիչ: Այն ժամանակուայ տեսակէտն էր կրօնա-բարոյական և քաղաքական, բայց ոչ առողջապահական: Կրօնը պահանջում էր, որ ընտանիքը պահէր մաքուր սերնդէ-սերունդ և ինչ բան որ ուղղակի ազդում էր վնասակարօրէն այդ նպատակի իրագործման՝ խոտելի էր: Իսկ քաղաքականութիւնը պահանջում էր ամենամեծ հնարաւորութիւնը մաքրարիւն քաղաքացիների, որպէսզի ազգը լինէր առողջակազմ ու զօրեղ մի ցեղ՝ ընդունակ տիրապետելու այլոց: Հետևաբար՝ խստօրէն խուսափելի էր ամեն ինչ, որ անընդունակ էր դարձնում քաղաքացոց այրերին՝ ամուսնութեան և մայր լինելուն:

Միջին դարերում շատ խիստ էր օրէնսդրութիւնը ի մասին պրոստիտուցիայի: Մեծն Կարլոսի օրով պոռնիկ կինը և նրան հիւրասիրողը բանտարկութեամբ, մտրակումով և ի տես հասարակութեան ցուցադրումով պատժւում էր: Աւելի խիստ էին Գերմանացոց օրէնքներն ու սովորութիւնները այս մասին. Միջնադարեան կինը ենթարկւում էր անխնայ գանակոծման, աքսորի և եթէ վերադառնար, մահով էր պատժւում: Բայց դարերի ընթացքի հետ բարեփոխուեցին նաև այդ տարօրինակ խստութիւնները և մարդիկ սովորեցին հաշտուել «Անխուսափելի Չարիքի» գոյութեան հարցի հետ: Դադարեցին հետզհետէ հալածանքներն ու անգթութիւնները, ընդդէմ գեղեցիկ սեռի այդ թշուառ դասակարգի և յատուկ օրէնսդրութեամբ թոյլատւութիւն եղաւ նրանց մի կերպ քարշ տալու իրանց զզուելի գոյութիւնը: Այդ օրէնքների համաձայն՝ հասարակաց կանայք կազմում էին որոշ դասակարգ, որոնք պէտք է բընակուէին ըստ կարելույն քաղաքի ամենահեռաւոր և յետ ընկած անկիւններում և փողոց հագուստի վրայ դեղին կամ կարմիր գոյնի մի որոշ նշան պիտի կրէին՝ որպէսզի հեշտ լինէր նրանց զատել պատուաւոր կանանց և օրիորդների հետ: ԺԸ և ԺԹ. դարերի ընթացքում եւրոպական բոլոր երկիրներում նրանք օրէնքներ և կարգեր սահմանուեցին պրոստիտուցիան կոնտրոլի տակ պահելու ընդ միշտ: Եւ այս պէտք է մեզ գիտենալ, որ երկու բան համարեա թէ ամեն տեղ միօրինակօրէն ընդունուած և գործադրուած էր: 1. Բոզանոցները անպայման պատսպարուած բնակիչների թաղերից և տներից կարելի եղածին չափ հեռացրած կարող են գոյութիւն ունենալ և պէտք է գտնուին առողջապահական կոնտրոլի տակ. 2. դրանք թոյլատուութիւն ստանալու համար պէտք է բարձր տուրք վճարեն պետութեան յօգուտ բարեգործական հաստատութիւնների:

Մ. Պ.

[Շարունակելի]

ԳԱՒԱՌ

27 Նոյեմբ. Մարաղա

(Ներկայացումների սկիզբը)

Սոյն 24-ի գիշերը, տեղւոյս թատերական խումբը մասնակցութեամբ մի խումբ սիրողների, տուեց մի ներկայացում յօգուտ Ա. Յակոբեան և Խալաֆեան երգեան դպրոցի: Խաղացուեցին I «Էլ մի պօթիր» (հեղ. Ա. Ահարոնեանի), II «Կրաթ-Կրաթ» (հեղ. Մաղաթեանի) և III. «Պաշտօնս է խռմփալ»: Առաջին երկուսը, կարելի է ասել, խաղացուեցին բաւարար. իսկ վերջինը անպատրաստ էր և անցաւ անյաջող: Սրահում անկարգութիւնը կատարեալ էր, շնորհիւ կարգադրիչների թուլութեան: Տոմսակները ծախուել էին բոլորովին յաջող. մուտքը կ'լինի 60-70 թման:

Թաստուր

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

21 Նոյեմբ. Թաւրիզ.

Յարգելի պ. խմբագիր

Խնդրում եմ բարի գտնուէք ձեր յարգելի թերթում տպագրել հետևեալը:

«Միտքի» 13 համարում կարդալով պ. Բաղդասարեանի գրած յօդուածը, որպէս համարեցի իբրև ընթերցող հետևեալ երկու խօսքը գրել, որ հրատարակուի Ձեր թերթում:

Քանի տարիներ է, որ Ազգատախնամ ընկ. գոյութիւն ունի, բայց և այնպէս չի վերջանում փողոցներում թափառող մեր խեղճ և անտէր եղբայրների քոյրերի սոսկալի աղաղակներն: Թոյլ տուէք ինձ ասելու, որ մենք հայ համայնքութիւնս շատ անտարբեր ենք որև է մի բարի հիմնարկութիւնների վերաբերեալ: Մենք միշտ սիրում ենք այն հաստատութիւնները, որից որև է մի անձնական հաշիւներ ունենալով մտել և քոյքայել ենք, քան թէ առաջ տարել և կամ այդպիսի շահ չենք ունեցել, սակայն մեր անգործնէութիւնով սպանել ենք այս ու այն ընկերութիւնը: Շնորհակալ ենք ազգատախնամի վարչութիւնից այն քան տարի արեց այն, ինչոր կարողացաւ: Այժմ աւելի ուշ է ընտրել մի այնպիսի վարչութիւն, որ խիստ զբաղմունքներ չունենայ: Այժմեայ վարչութիւնն, որքան ես գիտեմ, խիստ զբաղուած են, հազիւ իրենց գործն առաջ տանեն, կրկնում եմ որ մեզ հարկաւոր է այնպիսի վարչութիւն որ միշտ ուշադրութիւն դարձնի այդ մի համակրելի բարի ձեռնարկութեան բարելաւման: Այն դէպքերում երբ ձիգ ամիսներ են անցնում, մինչև անգամ տարիներ, մի վարչական ժողով էլ չի լինում, կարծում եմ, որ ի սէր ընկերութեան՝ հէնց հազար ու մի գործով զբաղուած վարչ. անդամները պէտքէ թողնեն այդ և իրենք ասպարէզ կանչեն եռանդուն մարդիկ: Մեզանում առ հասարակ, ինչքան էլ բարեսիրտ լինես, անկարելի է մի բարի դիտողութիւն կամ առաջարկ անել, որ մարդիկ չվիրաւորուեն քեզնից, բայց ինչ որ էլ լինի, որովհետև մտածածս բարենպատակ ընկերութեան ամրանալու, կենդանանալու օգտակար համար է, ուստի պարտք եմ համարում այս քանս գրել և խնդրել Ձեզ՝ որ բարի լինէք չմերժել իմ ձայնս լսելի անել հրապարակում: Մեզ են աղքատները, պէտք է աւելի մեծ չափով նրանց օգնել*), որ կարող է անել գործով ոգևորուած եռանդուն մի վարչութիւն. Զգացմունք.

Տպում ենք անփոփոխ և տպում ենք որ համեստ մի քաղաքացի արտայայտութեան միջոց ունենայ: Սոյն գրուածքը խմբագրական համարում տեղ չլինելով պատճառաւ տպւում է այժմ: Խ. Խ.

*) Իրօք մեր աղքատները չեն բաւականանում եղած 1—2 թուման նպաստով: Աղքատախնամի վարչ. մէջ կան մեծ դերքեր և հեղինակութեան տէր անձինք, նրքա կարող էին աւելի հարստացնել, կենդանացնել, շատացնել անդամները Աղքատախնամի և այդպիսով օգնութիւնը տարածել, ընդունել մեծ շրջանների վրայ և, այն էլ, իսկական օգնութիւն: Նա՞ առ մեծ չափով կրկնում ենք, թշուառութիւնը մեզանում ամփոփուած կլինէր, եթէ Աղքատախնամի վարչութիւնը իր կենդանի գործունէութեամբ, ասենք, գոնէ, երկու շաբաթը մի անգամ գումարուող նիստերի խելացի որոշումներով աշխատանքի տեսակներ մտածեր չքաւորների համար: Այսպիսով ոչ ոք կմուրար, այսպիսով շատերը գործի մէջ կլինէին և իրենց ճակատի քրտինքով կապրէին և բնաւ պէտք էլ չէր լինի նրա նրա միջնորդութեանը դիմելու՝ մի աննշան օգնութիւն ստանալու համար: Կարծում ենք այս դիտողութիւնները, ինչպէս եղած շատերը, ոմանք «ցեխ շպրտել» չեն համարիլ և կնկատուին իբրև օգտակար թելադրութիւններ, որոնցով, փոխանակ անուան, Աղքատախնամը կլինէր իսկական մի ընկերութիւն իր կենդանի, շօշափելի և օգնութեան ընդարձակ չափեր ընդգրկող մտայղացման գործունէութեամբ: Խմբ.

19 Նոյեմբեր Թիֆլիս

Մեծապատիւ պարոն

Հայոց Ազգագրական Ընկերութիւնը ի յիշատակ հայ գրերի 1500 ամեակի և տպագրութեան 400-ամեակի 1913 թւի հոկտեմ. 12-ից մինչև 1914 թ. հոկտեմբերի 12-ը բաց է անում հայերէն հրատարակութիւնների ցուցահանդէս՝ բաժին առ բաժին: Հոկտ. 12—30 բացուեց առաջին մամուլի բաժինը, որի տևողութեան ընթացքում դասախօսութիւններ, կազմուեց և ապագրուած է այդ առիթով ժամանակի բոլոր նշանաւոր յօդուածների գրախօսութիւնը և ուսումնասիրութեան խմբագիրների խմբանկարը:

Հետագայ բացուելու են հետևեալ բաժինները. 1) Ազգագրական հրատարակութիւններ, 2) Արտասահմանեան պարբերական հրատարակութիւններ, 3) Վերածնութեան շրջանի հրատարակութիւններ (Էջմիածնի, Նոր-Ջուղայի, Կոստանդնուպոլսի և այլն) և ընդհանրապէս Ռուսահայոց հրատարակութիւններ, 4) Մխիթարեանների (Վենետիկի և Վիեննայի) հրատ., 5) Տաճկահայոց հրատարակութիւններ (Պոլսոյ, Երուսաղէմի, Զմիւռնիայի, Ակմաշի և այլն), 6) Ամերիկահայոց, 7) Եգիպտահայոց և 8) Պարսկահայոց հրատարակութիւններ:

Ընկերութիւնը նախեն ջանք գործ է դնում ձեռք բերելու հայերէն բոլոր հրատարակութիւնները, որպէսզի կարողանայ Մ. Հայրապետ Կաթողիկոսից տրամադրուած Թիֆլիզի վանքի մէջ եկեղեցու մօտ Էջմիածնական հողաբաժնի վրայ կառուցելիք Ընկերութեան գրադարանաթանգարանի հոյակապ շէնքը բանալ հայերէն հրատարակութիւնների ընդհանուր ամբողջական ցուցահանդէսով և այս մատենադարանը դարձնել հայ գրերի և տպագրութեան համազգային մեծ տօնի մնայուն ուխտավայր:

Ուստի Ընկերութեան խորհուրդը խնդրում է ամեն մի հայի ուղարկել իրեն թէ իր և թէ այլ հրատարակութիւններ հետևեալ հասցէով. Армянскому Этнографическому О-ву կամ Société Ethnographique arménienne Tiflis (Caucase).

Նախագահ՝ Ա. ՄԵԼՔ-ԱԶԱՐԵԱՆ

Անդամ-քարտուղար՝ Ե. ԼԱԼԱՅԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

[illegible] ՆԱՄԱԿՆԵՐ

29 Նոյեմբ. (ն. տ.) Ինդիանապոլիս

Միացեալ Նահանգներում ևս. Ինդիանա նահանգի Ինդիանապոլիս գլխաւոր քաղաքում: Ինդիանապոլիսը [illegible] երկու անգամ մեծ կլինի Թաւրիզից: Սա ինչպէս Ամերիկայի միւս բոլոր քաղաքները, հարուստ է աչքի գործարաններով, որ մաշում և [illegible] քաղցում են [illegible] բանուորները ամեն ազգերից:

Ինդիանապոլսում կան մինչև 80,000 Նեգրեր: Սրանք մեծ մասամբ սպասաւորներ են և բոլորն էլ քրիստոնեայ դաւանանքի. [illegible] Սպիտակները նրանց խիստ արհամարհում և խորշում են: Ուր որ սպիտակներն են նստում [illegible] մեր [illegible] նեգրերը չեն համարձակուում այն տեղ նստել: [illegible] պէտք են պահում [illegible]:

տօն գլխին։ Սրանց պետական ծառայութեան մէջ չեն ընդունում։ Սրանք թրքուած զաւակներն են այն նեգրերի, որոնց ազատութեան համար հիւս. և հար. նահանգների միջև ծանր պատերազմներ տեղի ունեցան, յաղթող եղան հիւսիսայինցիք, բայց ազատուած նեգրերն էլի նոյն գերիներն են, որ կային առաջ։

Ամերիկան իրօք զարմանալեաց աշխարհ է։ Ամեն օր օդային նաւերով և օդապարիկներով բարձրանում են վեր և մի քանի ժամից վերադառնում՝ իջնում ցած։ Աւտոմոբիլները երբ ելնում են վեր՝ ցածում էլ պիանինոներիւ մուզիկանտների խումբը սկսում է նուագել. թռչողները իրենց գլխարկները շարժելով՝ մնաս բարեաւ ասելով հեռանում են մեր տեսքից և նոր աշխարհ գտնում։

Արհեստականապէս պատրաստել են այնպիսի մարդիկ, որոնք շունչ են քաշում, հրացան են արձակում։ Ճաշարաններն և քարէ բիւրօների դռների առաջ հաստ թղթից (քարտից) շինած աղջիկներ ու երիտասարդները՝ հովանոցները ձեռներին, անցնող հասարակութեան ձեռքով հրաւիրում են ճաշի՝ լսելի ձայնով —please come in—ասելով։

Միւս կողմում շարեշար կանգնած են գեղեցիկ արձաններ, հրացանները ձեռներին, իսկ զօրավարի ձեռքին սուրը։ Իսկ քաղաքի բուն մէջ տեղում բարձրացուած է աշխարհի 7 հրաշալիքներից մէկը—ազատութեան խորհրդաւոր արձանը —ի յիշատակ Մեքսիկացոց դէմ մղած փառաւոր պատերազմի։

Նժդեհ.

ԼՈՒՐԵՐ

ԹԱՒՐԻԶ

Նախորդ համարում դիտողութիւն էինք արել Թաւրիզ—Ջուլֆա գծով երթեւեկող փոստային կառքերի զարհուրելի գների մասին և հրաւիրել պատշաճ անձանց ուշադրութիւնը։ Այժմ ուրախ ենք յայտնելու, որ ի հետեւանս մեր ձայնի՝ պ. Զ. Բուդաղեան և ընկ. զգալապէս իջեցրել են կառ-արժէքները Դեկտ. 1 թուով իրենց թողած յայտարարութեամբ։

✦ Թէ ինչպէս Քեարիմ խանի գործում «վստահութեան քուէ» ստացած առաջնորդ և գործակիցները 5 անգամ խաղացուել են Քեարիմ խանի ձեռքով երգման գործում՝ կտեսնենք յաջորդով։

✦ Ամսոյս 2-ին թողած մի պարսկ. յայտարարութեամբ՝ նոր բէգլարբէգի (քաղաքապետ) Էթըմադ-էդ-դովլէն յայտնում է, որովհետև հասարակական խաղաղութիւնը նահանգապետի սրտին շատ մօտ է, ուստի որոշել է, որ այսուհետև գիշերները մի օֆիցեր 30 ռուս կոզակի և մի պարսիկ պետ ֆոլիսի հետ պտտեն գիշերները փողոցում։ Այս կարգադրութիւնը կապ ունի վերջերս Թաւրիզում երեւան եկած յարձակումների, կողոպուտների և սպանութեանց հետ։ Յայտարարուած է նաև, որ ժամը 9-ից յետոյ՝ առանց գիշերուայ անուն չունենալ կձերբակալուի. Վերջին հանգամանքը, մեր դրական կարծիքով, պէտք է վերացուի անպայման և մարդիկ պէտք է ազատ լինեն, մինչև որ ժամն էլ ուզենան, ազատ երթեւեկելու քաղաքում, ինչպէս այդ կարգ է Եւրոպայում և Ռուսաստանում։

✦ Նոյեմբ. 30-ին Ս. Թադ. և Բարթողիմէոս առաքեալների տօնի առթիւ՝ փակ էին ազգային դպրոցները։

✦ Մի գրութեամբ մեզ խնդրում են յայտնել, որ ամենախեղճ դրութեան մէջ է Լիլաւացի Յարութիւն Փարամազեանը։ Մի տարի առաջ մեռել է այդ ընտանիքի մայրը, իսկ մի տղայ և մի աղջիկ, խիստ փոքր, մնացել են իրենց ծերունի, հիւանդ և անկար հօր խնամքի ներքոյ, որ ոչ մի միջոց չունի ապրելու։ Այդ թշուառ ընտանիքն ապրում է հաջթուխ Միրզոնի տան գերգամի՝ տարին 8 թմն. վարձով, որ բնաւ վճարել չի կարող։ Թշուառ ընտանիքի մուրացկան հայրը միայն անցեալ Ջրօրհնէքին ստացել է 10 ղռանի մի չնչին նպաստ Առաջնորդարանից։ Ժամանակ է, կարծում ենք, Առաջնորդարանը լրջօրէն նայէ իր շուրջը՝ սփոփելու այդպիսի բազմակարօտ թշուառներին։

✦ Սա մի քանի անգամ է, որ Լիլաւայի երբեմնի պատուաւոր հոգաբարձու, յայտնի, բայց տարիներից ի վեր սնանկացած վաճառական պ. Արիստակէս Տէր Գրիգորեանը մատնւում է Ղալաբէգու փառաշների ձեռքը հոգեւոր իշխանութեան կարգադրութեամբ, որպէս՝ իր կնոջ հետ ապրել չկարողանալու և դրան յարակից հանգամանքների պատճառով։ Ցանկալի է թեմ. խորհուրդը մի խելացի կերպով վերջ դնէ այդ քաշքշուքին առանց Ղալաբէգու կամ նրա փառաշների միջամտութեան։ Հնարաւոր է, կարծում ենք, մի 30 թումանի մուրհակ, եթէ պէտք էր, մի կերպ առնել, առանց նրան մատնելու փառաշի ձեռքը, որ նրա 12-ամեայ աղջիկը ճաշին դպրոցից տուն գալիս՝ անօթի չմնար դուրսը փողոցում, զի այդ օրը ժ.12 հայրը (5 Դեկտ.) պահուած էր Ղալաբէգու մօտ։ Հայրը տեսնելով առաջնորդի հալածանքը՝ տան բալանիքը Ղալաբէգու տնից ղրկել էր փառաշի ձեռքով վճռականին, որ նա տէր լինի իր տանն ու երկու աղջիկներին, իսկ ինքը գլուխ կառնի կերթայ քաղաքից՝ ազատուելու պարբերաբար յարուցուող պահանջներից...

✦ 2 օր առաջ նահանգապետութեան կողմից ձերբակալուեց թագնուած յայտնի Հաճի Մամմադ Միրզայ Սաթթարի խանի մարտակիցներից 1-ը։

✦ Իբր պաշտօնական լուր հաղորդում ենք կանխապէս, որ ամանորի և տօնածառի երեկոյթը Արամեան դպրոցը կատարելու է Դեկտ. 31-ի գիշերը, լոյս Դ. շբթի.

✦ Թէհրանի պարսկ. թերթերից առնելով՝ յաջորդիւ կտանք մի յօդուած. պարսիկ կանանց դրութեան մասին։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴԿԱՆՑ

Թիֆլիս խմբագրութիւնը սորանով յայտնում է յարգելի հասարակութեան, որ առաջիկայ Յունվարի 1-ին. արտասովոր մի հրատարակութիւնը «Միտքի» լոյս է տեսնելու յատկապէս Ամերիկայի համար։ American Edition- [illegible] Անգլերէն լեզուով և պարունակելու է հակիրճ տեղեկութիւններ Պարսկաստանի վաճառականութեան և արդիւնաբերութեան մասին և գործ անելու միտք ունեցողների հասցէները ու յայտարարութիւնները այս պատեհ առթիւ զետեղուելու են այդ համարում։

Այս բացառիկ թիւը ցիկը հազարաւոր օրինակներով պիտի տարածուի ձրիաբար Միացեալ-Նահանգների ամենագլխաւոր քաղաքներում։

Ազդեր և յայտարարութիւններ կանխիկ վճարով ընդունւում են ըստ սակագնի մինչև դեկտ. 26-ը։ Շտապեցէք։ Դիմել «Միտքի» խմբագրութեան։

1914

Հրատարակութիւն
Բրուսայի
Արեւելեան Որբանոցի

I

Պատկերազարդ Հանրագիտական
ՕՐԱՑՈՅՑ
Համազգային 18-րդ

II.

ՆՈՒԷՐ ԱՄԱՆՈՐԻ
1914
Արեւելեան Որբանոցի Բարերարներուն պատկերազարդ

—

Գր. Պաղդասարեան

Յ. Մատթէոսեան տպարան Կ. Պոլիս

Սոյն երկու հետաքրքրական պարունակութեամբ և շքեղացեալ գրքոյկները ուղարկուած են Թաւրիզի բարեսէր անձնաւորութեանց։ Շնորհիւ հասարակութեան օժանդակութեան իր 40 ամեայ շրջանը բոլորող այս գթութեան տունը (Տար—ուլ Շէֆակա) արժան է սիրալիր և առատաձեռն ուշադրութեան։

Նուէրներ ուղարկել
Միհրան Պաղդասարեանին
«Միտքի» գրասենեակում

Նուիրատուութեան ցուցակը կը հրատարակուի «Միտքի» էջերում։

ՊՈՍՏԱՐԿՂ

Թաւրիզ—Քաղաքացուն-Պարտադիր ասուրքի մասին ձեր գրածը, որ, ի դէպ, շատ շփման կէտեր ունի Մելիքի ներկայ յօդուածի հետ, կտպուի յաջորդիւ։

Թաւրիզ—Նուիրատուին-Արամեան դպրոցի հանգանակուած յոբելեանական դրամների չյայտարարման մասին ձեր գրածը կտպուի յաջորդիւ։

Թաւրիզ.-Հարցասէրին-Դուք կամենում էք իմանալ ո՞վքեր են «ժողովրդի ներկայացուցիչ» կոչուած պատգամաւորները, որոնք «տաւրք են ծանրաբեռնում ժողովրդի վզին»։ Կարող էիք դիմել թեմի դիւանատունը և իմանալ այդ։ Սակայն ձեզ, թերեւս և այլոց, բաւարարելու համար՝ յաջորդիւ կտանք պատգամաւորների ցուցակը։

Թաւրիզ—Զգացմունքին և Սարուխին-Յօդուածները տպւում են ըստ հերթի, համաձայն խմբագրութեան ընդհ. կանոնների, որոնք տպուած էին թերթիս ճակատում մինչև №-6-ը։

Դալաստար-Ա. Բ.-ին ձեր ոտանաւորը կտպուի յաջորդիւ։ Հաճեցէք տալ և պարբերական թղթակցութիւններ։

Ուստ-մեր գործակալ պարոն Խաչ. Յարութիւնեանին-Շնորհակալութեամբ ստացանք Ձեր փոխադրած 20 թումանը ի հաշիւ բաժնեգների, հանդերձ 50 կ.ա.ն նուէրով։ Ձեզ ուղարկուեցին անդորրագրեր՝ յանձնելու ըստ պատկանելեաց։ Շնորհակալութիւններ ձեր ջանքերի համար։

Սովուքբուլաղ-Ա. Տ. Ա.-ին-Ձեր երկու մատնանշած պարոններին թերթ ուղարկուեց №16-ից սկսեալ։

Օշական-Մ. Յովհաննիսեանին-Ձեզ կուղարկուին թուղթ լիազօրութեան և անդորրագրեր։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ

Ուրմի.—Ա. Միրզաջանեան
Մարաղա.—Մ. խան Աֆթանդիլեան
Արդաբիլ.—Յովհ. Մհր. Պետրոսեան
Էնզելի.—Բ. Մկրտչեան
Ուստ—Խաչ. Յարութիւնեան
Աստարա—Ս. Նիկողոսեան
Սովուքբուլաղ—Գ. Տէր Յովհաննիսեան
Ղազվին—Արգ. Տէր Յակոբեան
Թէհրան.—Ռաֆ. Մովսիսեան
Սպահան.—Ներսէս Գաւթեան
Ջուլֆա (Պարսկ.)—Ն. Ալէքսանեան
Օշական (Ռուս.)—Միսակ Օհանեան
Պոլիս—խմբագրութիւններ «Գայծ» և «Կոհակ»
Փրովիդէնս (Ամերիկա)—խմբ. «Երիտասարդ Հայաստան»
Բաղդադ—Մ. Ն. Իսկէնդերեան

Խմբագիր-Հրատարակիչ՝
Ալ. Տէր-Վարդանեան
Տնօրէն՝ Միհրան Բաղդասարեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մեր քաղաքում դուք տեսել էք մարդ խսկի,
Որ չունենայ ու չծխէ «Եգիպտսկի»։
Ցաւ ու հոգսից պրծնելու համար հիմա՝
Տանն ու դուրսը ամենքը ծխում են «Պրիմա»։

Ուզէք չուզէք իշխող հոգին է դարիս,
Ծխել պապիրոսները մեր «Մառս ու Իրիս»։
Ժողովրդի ամեն խաւերը բօլ-բօլ
Ծխում են սիրով Սէլլանովեան «Արիօլ»։

Մոռանալու համար վիշտ ու ցաւ և արտօս
Միշտ հանապազ դուք ծխելու էք «Փառոս»։

Մեծ քանակութեամբ առնելու համար՝ դիմել Սէլլանովների կանտորը, Կիւրճիների քարվանսարան։

اعلان

سلمانی دبلومه آرامائیس آفتاندل یانس

که از تفلیس آمده است بعموم اهالی محترم تبریز اعلان میکند که در نزدیک مغازین لندن در ارمنستان سالون مخصوص باز کرده وهر روز برای خدمت مشترکان خود با کمال مواظبت حاضر است